

HET GENTSE BLAD „DEN VADERLANDER” EN DE STRIJD OM DE UITVOERING DER XXIV ARTIKELEN

door

A. BRAEKMAN-DEVOLDER

Op 15 november 1831 werd op de conferentie die door de grote mogendheden te Londen belegd was om de nieuwe staatkundige situatie geschapen door de Belgische omwenteling van 1830 vast te leggen, een voorlopig eindpunt bereikt doordat op die datum van Belgische zijde door Sylvain Van de Weyer het zgn. „verdrag der XXIV artikelen” werd ondertekend. Hierin werd bepaald dat Maastricht en Limburg over de Maas definitief bij Nederland werden gevoegd, terwijl België van Luxemburg alleen het Waals gedeelte zou behouden¹. Nederland aanvaardde dit verdrag echter niet met als gevolg dat vooralsnog de toestand statu quo bleef en België in feite Maastricht, Limburg over de Maas en geheel Luxemburg behield.

In een vorige bijdrage hebben we reeds aangetoond dat *Den Vaderlander*² met de zgn. „groenen” (les verts) in de Kamers stelling nam tegen de ondertekening van dit verdrag door België, en zijn lezers opriep tot oorlog tegen Nederland met het oog op het gewapenderhand regelen van de kwestie en het definitief veilig stellen van het behoud van de twee provinciën³.

Het is onze bedoeling in de hiernavolgende bladzijden na te gaan hoe de houding van *DV* in de periode 1831-1839 evolueert ten opzichte van de strijd om de uitvoering van het verdrag, strijd die pas in 1839 werd beslecht wanneer door Koning Willem I ten slotte het verdrag ook van Nederlandse zijde werd ondertekend.

Bij het begin van 1832, wanneer Engeland en Frankrijk het verdrag geratificeerd hebben en de drie andere grote mogendheden, Pruisen, Oostenrijk en Rusland, op het punt staan dit eveneens te doen, schrijft *DV* :

Het groot ongeluk voor België, eenen groven misslag van ons bestier ... is dat men de vier-en-twintig artikelen niet heeft aanvaard onder voorwaarde dat Vrankryk en Engeland de zelve moesten ten uytvoer brengen, dat men de tyd niet bepaeld heeft wanneer zy middelen van beteugeling tegen Willem mogten werkstel-

(1) Th. Luykx, *Politieke Geschiedenis van België van 1789 tot heden* (Amsterdam/Brussel, 1969²), blz. 73.

(2) Gesticht in 1829 als katholiek oppositieblad tegen de Nederlandse regering. Wordt verder afgekort tot *DV*; a, b en c duiden respectievelijk aan: eerste, tweede en derde kolom.

(3) Zie onze bijdrage „De oprichting van het Koninkrijk België weerspiegeld in „Den Vaderlander”, *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, Nieuwe reeks, dl. XXIV (1970), 149-151.

lig maken, zelfs als de andere mogendheden niet ratifieerden, aen-gezien de ratificaties maer eene formaliteyt zyn ⁴.

DV besluit dat Willem I nooit de XXIV artikelen zal aanvaarden, tenzij er voor hem voordelige wijzigingen aan gebeuren, en dat de slotsom van dit alles een oorlog zal zijn. *DV* wil geen enkele toegeving meer doen :

Geene staetkundige onderhandelingen meer met de conferentie, tot dat de XXIV artikelen, die als onwederroepelyk zyn daergesteld, zullen ten uitvoer gebragt zyn ; ... den vrede moet op staenden voet door Holland geteekend worden of de vyandelykheden zullen welhaast beginnen, en de magt der wapenen zal den styfhoofdigen hier toe dwingen ⁵.

Het ministerie mag niet langer toegeven noch blijven onderhandelen met de mogendheden van de conferentie te Londen. Het moet steun zoeken bij het volk en „den moed van september [1830] moet herleven”, want „Belgien wil men langzamer hand versmachten, en in de strikken van eene heyligschennende staetkunde verstikken ⁶, maar zo vlug zal het land dit niet laten gebeuren, immers

indien Holland van zin is langer met ons den spot te houden, dat men het teeken tot den stryd geve en men zal zien of wy het hoofd aen onze vyanden niet kunnen bieden ⁷.

Zolang de onderhandelingen worden voortgezet, kan daar niets goeds uit voorkomen :

dit is altyd het doel der mogendheden geweest : de volkeren te vermoeyen om die des te beter ten onder te kunnen brengen ⁸.

DV gispt de ministers omdat ze de weg niet willen volgen die het volk hen aanwijst : zij willen door onderhandelingen en protocols verkrijgen wat „met het zweerd in de hand moest geeyst worden” ⁹. Waarom laat men de geestdrift verflauwen en de beste tijd van het jaar om zich te meten met de vijand voorbijgaan, vraagt het blad zich af :

geheel de natie is het eens om met het zweerd in de hand vol-doening en regt aen Holland te vragen en met de bayonet te be-komen, hetgeen men ons weygart toe te staen ¹⁰.

(4) *DV*, 5 mei 1832, 3a.

(5) *DV*, 17 mei 1832, 3b.

(6) *DV*, 31 juli 1832, 2a.

(7) *DV*, 2 augustus 1832, 4a.

(8) *DV*, 30 augustus 1832, 1b.

(9) *DV*, ibidem.

(10) *DV*, 8 september 1832, 3b.

Wanneer Engeland en Frankrijk, in uitvoering van het Verdrag der XXIV artikelen, besluiten ten voordele van België gewapend tussensbeide te komen, indien Antwerpen door de Nederlandse troepen niet vrijwillig ontruimd wordt, dan is *DV* daar niet enthousiast over :

De Fransche en de Engelsche komen voor ons stryden, zy komen de plaets der Belgen vervangen, terwyl dat deze gedwongen worden met het geweer in arm, van deze schande ooggetuyge te zyn. Zy zullen ons de sterkte van Antwerpen teruggeven, zeggen zy, zy zullen de Hollanders uyt Antwerpen verdryven ; maer dit konnen wy ook, maer zy beletten ons zulks. Voor dezen kleynen dienst, die misschien den ondergang van die stad zal veroorzaken, zullen wy meer dan eene opoffering moeten doen. Een groot deel van Limburg, de helft van Luxemburg, en het edelmoedig Venloo zullen wy moeten ontruymen ... Wy zullen dan de sterkte van Antwerpen moeten koopen ten pryze van de vryheyd, onafhangelkheyd en misschien van het leven onzer medebroeders ¹¹.

DV ziet alles zeer pessimistisch in : de eventuele tussenkomst van Engeland en Frankrijk zal niets anders tot gevolg hebben dan een schande te meer voor België en een vertraging in het oplossen van de moeilijkheden met Nederland. Immers, als de citadel van Antwerpen door de Hollanders ontruimd zal zijn, en twee provinciën aan Koning Willem zullen afgestaan zijn, wordt het vraagstuk der vrijheid van de Schelde en dat van het betalen van de schuld niet opgelost en zal men opnieuw moeten onderhandelen.

Den laetsten middel die ons nog overbleef, te weten den oorlog met *ons* leger aen Holland aen te doen, schynt ons ontnomen. Dezen middel was den eenigsten die eerlyk was, den eenigsten die een eynde aen onze zaken konde stellen : al het overig is *iets* en *niets* ¹².

Volgens *DV* is het de

bweenlyke toegevendheyd en de nadeelige moedeloosheyd van onze staetkundige opperhoofden, die ons de 24 artikels op den hals geworpen hebben, en die wy, als de gevolgen der voorgaende misslagen, hebben moeten ondergaen ¹³.

Het blad is van mening dat het roekeloos en dwaas zou zijn indien België zich op de beloften van de mogendheden al te zeer zou betrouwen en zijn leger afdanken ; „het is maer ons talryk leger dat Holland wederhoud“ ¹⁴.

(11) *DV*, 8 november 1832, 2b.

(12) *DV*, 8 november 1832, 3a. Cursief van *DV*.

(13) *DV*, 7 maart 1833, 3a.

(14) *DV*, 30 maart 1833, 3a.

Als Willem I op 14 maart 1838 aan de conferentie te Londen laat weten dat hij zich nu bij het verdrag neerlegt, is dit in *DV* opnieuw het voorwerp van tal van heftige artikels. Het blad toont zich erg agressief en voert een sterke oppositie tegen de regering. Het wil zich niet bij het onvermijdelijke neerleggen en kant zich heftig tegen de in het verdrag vastgelegde verplichte afstand van grondgebied. Het grote argument is dat de af te stane provincies katholiek zijn en niet meer aan een protestantse dwingeland wenselijk onderworpen te worden. Als katholieken verlangen zij bij het katholieke België te blijven. Nederland zelf is niet erg gesteld op het bezit van Limburg over de Maas en Duits Luxemburg, meent *DV*, omdat de inwoners van die streken „even zoo vele vyanden zyn die in het ryk van Willem ingelyfd worden”¹⁵.

Wanneer al de provinciën protesteren tegen het verdrag der XXIV artikelen behalve West-Vlaanderen, onder invloed van zijn gouverneur de Muelenaere, die de protestactie een „ydele betoening” noemt, spaart *DV* zijn kritiek op de Westvlaamse gouverneur niet en eist zelfs zijn ontslag, want

als openbaren ambtenaer heeft hy de inzigten van het gouvernement miskend; als gouverneur heeft hy de vertegenwoordigers der provincie verleyd en bedrogen; als minister van staet heeft hy zich openlyk in vyandschap verklaard tegen het gouvernement¹⁶.

DV schenkt daarentegen wel zijn volle goedkeuring aan de troonrede die Koning Leopold I op 14 november 1838 in de Kamers uitspreekt en waarin gezegd wordt dat de rechten en de belangen van het land „met aenhoudendheid en moed” zullen verdedigd worden. Toch stelt het blad hierbij een aantal vragen:

Wat verstaen onze ministers door regten en belangen? Tot hoe verre rekenen zy de onschendbaerheid des grondgebieds onder onze regten? Tot hoe verre strekt het belang uyt dat zy aen het behouden van Limburg en Luxemburg hechten? Op welke wyze zullen zy onze regten en de belangen des lands verdedigen? Welke middelen van verdediging zullen zy gebruyken? Zal het de staetkunde zyn die ter verdediging zal ingeroepen worden? Zullen Luxemburg en Limburg men de pen of met het zweerd verdedigd worden?¹⁷

Indien men met moed Limburg en Luxemburg wil verdedigen, begrijpt *DV* niet waarom er geen troepen naar die streken gezonden worden om de grenzen te verdedigen. *DV* beweert dat het land bereid is tot geldelijke offeringen wanneer ze bestemd zijn om Limburg en Luxemburg te behouden:

(15) *DV*, 28 april 1838, 1c.

(16) *DV*, 1 augustus 1838, 2b.

(17) *DV*, 16 november 1838, 2c.

Dat onze ministers eens openlyk komen verklaren dat zy vastelyk besloten hebben geenen voet gronds af te staen, en voorgenomen hebben Limburg en Luxemburg, kost wat kost, met de wapens in de vuyst te verdedigen, en zy zullen zòo vele millioenen bekomen als zy zullen vragen, om dat onze broeders nooyt te duer zullen gekocht zyn ¹⁸.

De goedkeuring van het budget van drie en een half miljoen voor het leger wordt, aldus *DV* „door elkeen met genoeg vernomen“ ¹⁹. De eer en de belangen van België staan op het spel. De voorbereidselen tot de oorlog worden voortgezet en de regering lijkt zich voorgenomen te hebben een krachtige houding aan te nemen en de rechtmatige eisen van de natie gewapenderhand te steunen. Dit draagt de volle goedkeuring weg van *DV* ²⁰. Zonderling is echter volgens het blad dat de regeringsbladen van de oorlogstoebereidselen niet gewagen.

Op 14 december 1838 wordt op de conferentie te Londen definitief beslist dat België Limburg over de Maas en Duits Luxemburg moet afstaan. Nu is het ogenblik gekomen dat men met moed de Belgische belangen moet verdedigen, meent *DV* :

Ofschoon de staetkundige tydingen ongunstig zyn, behoort men geenszins zynen moed te laten vallen ; in tegendeel, het is in den tegenspoed dat men meest moed en werksaemheyd verdient aen den dag te leggen. Men kan ons onrecht aendoen, men kan ons opofferen, men kan ons verkoopen maer wy zyn nog niet geleverd ²¹.

Niemand wenst de oorlog, dat is zeker, maar even zeker is dat men aan België niet ongestraft twee provinciën kan ontnemen ²² :

onze broeders verkoopen? ... eenen staetkundigen moord van 360.000 Belgen bedryven? NOOYT ²³.

Het blad heeft weinig vertrouwen in de ministers. Zij zouden openlijk moeten verklaren dat ze het voornemen hebben de beide provinciën niet af te staan. Men hoeft geen schrik te hebben, niemand zal België dwingen indien het aan de bevelen der conferentie niet wil gehoorzamen, en zeker Holland niet. Die natie is niet te vrezen en in een oorlog met dat land kan België niet anders dan de overhand behalen. Een dergelijke oorlog

zou populaire zyn, en ons leger, brandende van moed, zou bezwizen dat het van de dapperheyd niet verloren heeft met welke

(18) *DV*, 30 november 1838, 2b.

(19) *DV*, 7 december 1838, 2b.

(20) *DV*, 12 december 1838, 2a.

(21) *DV*, 16 december 1838, 2a.

(22) *DV*, 19 december 1838, 2a.

(23) *DV*, 23 december 1838, 2b. Kapitalen van *DV*.

onze voorouders beziel waren toen zy tot verdediging van hun grondgebied, tegen den vyand optrokken ²⁴.

Het is maar wanneer België een moedige houding zal aannemen dat men het zal vrezen. Van die moedige houding hangt het behoud af van Limburg en Luxemburg. En, de wanhoop nabij, roept *DV* uit :

Wy zyn verwezen, ons vonnis is geteekend, de doodstraf tegen België is uytgesproken, maer den beul is nog niet gevonden om deze veroordeeling uyt te voeren. Geve den hemel dat den uytvoerder van deze staetkundige moording in ons land niet gevonden worde ! ²⁵

Bij het begin van het nieuwe jaar (1839) wenst *DV* aan de koning veel „moed en aenhoudendheid” toe om de rechten en de belangen van het land te verdedigen, hem hierbij herinnerend aan zijn belofte uit zijn troonrede van 14 november en alluderend op zijn eed bij de troonsbestijging :

dat hy toone dat hy niet te vergeefs gezworen heeft ons grondgebied ongeschonden te behouden ; dat hy bewyze dat hy alles zal doen wat er op een menschelyke wyze mogelyk is, (en er is nog veel te doen) ; dat hy zich by zyne beloften houde, en de Belgen zullen ook laten zien dat zy moed bezitten ²⁶.

België heeft de vrede en de oorlog in zijn hand. Europa wil geen oorlog, maar offert alles op aan de vrede. Indien België zich voorbereidt op een oorlog en verklaart dat het Limburg en Luxemburg niet wil afstaan, zullen de andere landen voor die houding van België terugschrikken. Toen de Belgen in 1830 het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden vernietigden, dat door de vorsten van Europa in 1815 was opgericht, is men toch ook niet tegen hen opgetrokken. Hoeveel te min zal men nu iets tegen België ondernemen, nu het slechts het behoud van twee provinciën wil. Er is echter een partij in het land die geneigd is tot de afstand en invloed heeft op meer dan één minister — het blad doelt op de orangisten — en dus mag men de regering niet vertrouwen :

met reden dan geeft men zich niet blindelings over aen het ministerie ; met reden dan vreest men den invloed onzer staatsmannen ²⁷.

In heel het land echter verkiest men de oorlog met Nederland, liever dan

(24) *DV*, 30 december 1838, 2c.

(25) *DV*, 30 december 1838, 3a.

(26) *DV*, 2 januari 1839, 2a.

(27) *DV*, 2 januari 1839, 2c.

den belgischen naem te onteeren met lafhertig onze broeders te verloochenen en aen hunne dwingelanden over te leveren ²⁸.

DV speculeert op het nationaal gevoel in de jonge staat en herhaalt geregeld wat in de nationale leuze te lezen staat : de Belgen zijn machtig, wanneer ze verenigd zijn. Lakoniek vat het blad de toestand samen :

De conferentie wil ons niets toestaen, en wy willen niets afstaen, dus is er niets afgedaen ²⁹.

Door de diplomatie is er voor België weinig te bereiken, zo herhaalt *DV* ook voortdurend :

van den kant der staetkunde is er geen goed, geen heyl, geen voordeel voor Belgien te verwachten ; de staetkunde, artsvyandin van alle ontvoogding en van alle vryheyd, kan immers onze liberale instellingen met geene goede oogen beschouwen ³⁰.

België dat zo voorspoedig is nu het de vrijheid eindelijk kent, is een voortdurende beschuldiging voor alle landen waar de dwingelandij en de verdrukking nog heersen, en hiermee doelt het blad vooral op Rusland dat in 1831 de vrijheidsstrijd in Polen heeft onderdrukt. Daarom, zo beweert *DV*, probeert men België te krenken.

De Belgen kunnen noch mogen de Limburgers en Luxemburgers aan hun lot overlaten. Vooreerst hebben deze laatsten in 1830 medegeholpen tot het welslagen van de omwenteling. Nu, in 1839, kunnen de Belgen toch diegenen niet in de steek laten die in 1830 voor hen zijn komen strijden. Verder kunnen noch mogen zij de Limburgers en Luxemburgers, die vurige katholieken zijn, niet aan een protestants land overleveren.

Ware men in 1830 te rade gegaan bij de diplomatie, er zou thans nooit een vrij België bestaan hebben :

En nogtans, onze omwenteling, de uytsluyting der familie van Nassau zyn geschied, tegenstrydig met de inzigten der groote mogendheden, en wie is er ons komen beletten? ³¹

Een volk dat voorgenomen heeft zijn grondgebied te verdedigen en een leger van 100.000 man op de been gebracht heeft, mag niet wanhopen maar heeft alles om op een goede uitslag te kunnen rekenen, zo poneert het blad verder.

DV heeft weinig vertrouwen in de ministers, zoals we hierboven reeds zagen, vooral dan in minister de Theux ; wel stelt het zijn hoop op de

(28) *DV*, 25 januari 1839, 1c.

(29) *DV*, 30 januari 1839, 1b.

(30) *DV*, 1 februari 1839, 2b.

(31) *DV*, 1 februari 1839, 2c.

volksvertegenwoordigers. Maar, wanneer de kamers tot 4 maart 1839 geschorst worden, begrijpt *DV* niet wat er gebeurt:

Zouden wy dan verraden zyn? Zouden alle onzer toegestemde millioenen verkwest zyn? Zouden alle die soldaten aen hun werk, aen hunne broodwinning, aen hun huysgezin onttrokken zyn, om het volk te blinddoeken en de natie des te gemakkelijker te bedriegen? ³²

De regering zou zich duidelijk moeten uitspreken voor of tegen de afstand van de twee provinciën. Wanneer Ernst en d'Huart, twee van de vijf ministers, op 5 februari 1839 ontslag nemen, ziet *DV* dit met geen goed oog gebeuren. Zij ten minste waren tegen de afstand. Het gedrag van de koning vindt echter wel genade in de ogen van *DV*. Hij heeft immers voorbereidselen tot de oorlog doen treffen.

DV wil dat België bewijst dat het metterdaad zijn rechten en belangen wil verdedigen. Een maatregel die het blad zou willen zien nemen, is een mars op Brussel: alle gemeenteraden zouden er op dezelfde dag een afvaardiging dienen heen te sturen die zich zou voegen bij de volksvertegenwoordigers van elke provincie om samen stoetsgewijze naar het paleis van de koning te trekken en hem de eisen van het land kenbaar te maken. Deze eisen formuleert het blad als volgt:

Behoud van Limburg en Luxemburg, verdediging des grondgebieds, handhaving onzer nationale eer en onafhangelijkheid ³³.

Dat de Belgen zich tot aan de voet van de troon begeven en daar zweren de integriteit van het grondgebied en de onafhankelijkheid gewapenderhand te willen en te zullen verdedigen tegen al wie iets zou wagen tegen de eer, het land en de vorst, is de vurige wens van *DV*. Wat de ministers ook beweren, de Belgen geven de moed niet op want de volksvertegenwoordigers boezemen hen vertrouwen in; zij ten minste zullen het hoofd niet buigen onder de onrechtvaardige eisen der gevolmachtigden van de Londense conferentie. Er zijn maar twee mogelijkheden: „Wederstand of afstand” ³⁴. Het eerste betekent overwinning, het tweede nederlaag. De ondertekening van het verdrag zou de doodsteek zijn voor België. Indien er dan gekozen moet worden tussen de afstand en de oorlog, dan weze de keuze niet anders dan de oorlog. Het gedrag van de regering is onduidelijk: enerzijds maakt ze oorlogstoebereidselen, en anderzijds is ze besluiteloos. De kamers zullen echter uitspraak moeten doen. *DV* heeft goede hoop dat zij tegen de afstand zullen stemmen. Deze is immers „een schrikwekkend woord, welke de *schande* en de *ondergang* des lands moet achter zich slepen” ³⁵. Indien de mensen die men door de afstand aan Holland

(32) *DV*, 6 februari 1839, 1c.

(33) *DV*, 15 februari 1839, 1b.

(34) *DV*, 17 februari 1839, 1a.

(35) *DV*, 20 februari 1839, 1b. Cursief van het blad.

zou overleveren, ver van België zouden wonen, of indien zij oproerigen of vijanden waren die met geweld van België wilden afgescheiden zijn, dan zou men nog een schijn van recht in de afstand kunnen vinden. Niets is echter minder waar : die mensen zijn vreedzame burgers, vrienden en broeders der Belgen, die slechts één iets vragen : Belgen te mogen blijven. Ze zijn bovendien katholiek en zouden, als de afstand doorging, door medekatholieken aan hun aartsvijanden worden overgeleverd. Zo iets heeft men nog nooit gehoord, schrijft *DV*. Dat men zich niet vergisse, zo vervolgt het, de afstand van Limburg en Luxemburg is een broedermoord, en op pathetische toon richt het zich tot de volksvertegenwoordigers :

Afgeveerdigden der natie! Op den ogenblik der stemming, denkt aan Caïn, denkt aan Balthazar. Een vurige hand zal ook in gloeyende letters op de muren der zaal uwer vergadering eenige woorden schryven. Mogten de onderstaende woorden op u niet toepasselyk zyn : HY WAS EEN BELG, EN HY VERKOCHT ZYN' BROED'REN!!!³⁶

DV vergelijkt de 14e november 1838³⁷, datum waarop, zoals we hierboven reeds zagen, Koning Leopold in zijn troonrede sprak van „aenhoudendheid en moed“ waarmee de betwiste gebieden zouden verdedigd worden, met die van 19 februari 1839, waarop de ministers zich voor de afstand verklaarden. Het komt tot de volgende conclusie :

Hunne Aenhoudendheid! is eene reeks van schelmstukken, eene aeneenschakeling van verraed ; Hunnen Moed! is de onbegrype-lyke lafhertigheyd, is de vraekroependste zielverkoopery³⁸.

De populariteit van de koning is in het gedrang gekomen door de houding van de ministers, volgens *DV*, en

wat is een land wiens koning geene populariteyt meer bezit, en de genegenheyd en liefde die de natie hem toedroeg ziet verdwynen?

Het blad is vooral verontwaardigd omdat het juist de Limburger de Theux en de Luxemburgers Willmar en Nothomb zijn die hun „broeders verraden“ en opnieuw aan Willem I overleveren. En in de heftige krantestijl van de tijd vraagt het :

Hebben dan onze ministers de vurige vingers der gloeyende hand die den Mane Techel Phare schreef niet bemerkt, wanneer zy in hunnen raed het doodvonnis van Belgien onderteekenden, en ter zelve tyd de toekomst des konings in de waeg stelden?

(36) *DV*, 20 februari 1839, 2b. Kapitalen van *DV*.

(37) Het blad schrijft verkeerdelyk de 13e november.

(38) *DV*, 24 februari 1839, 2a.

Hebben de scherpsnydende tanden der vroeging die altyd het ver-raed vergezeld, hunne ziel niet doorboord, wanneer zy den voor-stel van AFSTAND met hunnen naem ondertekenden? ... Neen, aengezien dit verraed de ontkenning is der eerlooze komedie welke onze ministers, sedert dry maenden, gespeeld hebben ³⁹.

DV laat de Limburgers zich richten tot „den ex-limburger de Theux”, en zij beginnen als volgt :

Limburg was uw vaderland ; gy hebt het verraden ! De Limburgers waren uwe broeders, gy hebt hun geslagtofferd ! ⁴⁰

Opnieuw wordt de aandacht erop gevestigd dat de afstand vooral een katholieke kwestie is. De Limburgers hebben in 1830 medegeholpen om aan de katholieken hun rechten en vrijheden terug te bezorgen, en nu wil Minister de Theux hen protestaniseren ; want wat zal het gevolg van de afstand anders zijn dan het gevaar dat de Limburgers lopen hun katholiek geloof te verliezen :

Onze geestelyken, die zoo vurig de zaak van 1830 omhelsd hebben, zullen op nieuw gaen vervolgd worden, en den willekeurigen gang van een vryheydshatend gouvernement ondergaen ⁴¹.

DV richt zich nog eens tot de volksvertegenwoordigers en vooral dan tot de Vlamingen. Het bezweert hen zich tegen de afstand uit te spreken en verzekert hun dat heel het mensdom, en vooral heel het christendom, de ogen op hen gericht houdt :

wy verhoppen dat het mensdom van dezen walgelyken handel in menschevleesch niet zal moeten ooggetuyge zyn. Wy verhoppen dat het christendom den rouw niet zal moeten aennemen om dat het katholyk Belgien 360.000 zyner katholyke landgenoten, in 1839, aen hunnen protestantschen dwingeland heeft verkocht en overgeleverd ⁴².

Hoe meer de dag nadert waarop de Kamers over de afstand der beide provinciën moeten stemmen, des te nadrukkelijker richt *DV* zich tot de „vreesachtige afgeveerdigden” en vooral tot de katholieken, op wie door de katholiek de Theux druk uitgeoefend wordt opdat ze pro zouden stemmen. *DV* geeft toe dat de geestelijkheid de vrede verlangt en daartoe overal missen en openbare gebeden heeft doen bidden. Vrede is echter geen synoniem van afstand, vindt *DV*, en

(39) *DV*, ibidem.

(40) *DV*, 27 februari 1839, 3a.

(41) *DV*, ibidem.

(42) *DV*, 1 maart 1839, 1c-2a.

katholyken zullen nooyt hunne gebeden ten Hemel stieren om het verloochenen, het afstaen en het protestantiseren hunner katholyke broeders te vragen ⁴³.

Indien de meerderheid van de Kamerleden voor de afstand stemt, zal het katholieke België in de ogen van het katholiek Europa onuitwisbaar bezoedeld zijn. Het verraad is immers des te groter wanneer het van een vriend komt.

Men zal opwerpen, aldus *DV*, dat de afstand gelijk is aan de vrede, en de tegenstand oorlog betekent. *DV* antwoordt daarop dat men zich schromelijk vergist. Wij zijn geen voorstander van de oorlog, schrijft het blad. Dat is immers het laatste middel, maar juist omdat het een middel is kan en moet hij soms gebruikt worden. Maar, indien de Belgen weigeren hun broeders af te staan, zullen zij zich daarom nog geen oorlog op de hals halen. Tot hertoe heeft hen nog niemand aangevallen, omdat de oorlog het belang niet dient van hen die hem zouden moeten ontketenen. En komt er ten slotte toch oorlog, dan zullen de Belgen al strijdende wijken, en pas de twee provinciën afstaan als zij ertoe gedwongen worden.

Het blad vreest dat uit de afstand zou blijken dat België weinig belang hecht aan zijn grondgebied en zijn inwoners, noch aan zijn vrijheden :

Indien de kamer den afstand aenneemt, zou zy ook de vernietiging van alle vryheden moeten aennemen ⁴⁴.

In de vijf nummers tussen 10 en 20 maart 1839 drukt *DV* op de frontpagina als eerste artikel een stuk getiteld „Schande voor Vlaenderen“, waarin het de namen publiceert van hen die in de Kamer verklaren voor de afstand te zullen stemmen : Hyppolyte Vilain XIII, Hye-Hoys, P. Devaux, Ch. Liedts, E. De Jaegher, Andries (priester), F. Donny, J. Bekaert-Baeckelandt, L.P. Desmaizières, J.J. De Langhe. Wanneer in de zitting van 14 maart 1839 de 63-jarige Kortrijkse volksvertegenwoordiger J. Bekaert-Baeckelandt, na een uitvoerige rede, waarin hij uitlegt waarom hij voor de afstand is, plots in elkaar zakt en overlijdt, is de lakonieke kommentaar van *DV* : „Het is eene straf van den Hemel“ ⁴⁵.

Nadat op 19 maart 1839 de eindstemming heeft plaats gehad en op 100 aanwezige Kamerleden er 58 voor en 42 tegen de XXIV artikelen hebben gestemd, verschijnt het eerstvolgende nummer van *DV*, gedateerd 22 maart, met een zwarte rouwband. Een lang artikel in reactie op de stemming is getiteld „Schande, Oneer, Verraed. Den afstand is gestemd“. De toon kan men al dadelijk uit de beginregels afleiden :

Het verraed heeft de overhand bekomen, de zielverkoopers hebben den zegepraal behaald ; den afstand is gestemd... De grondbeginselen van moraal, de grondbeginselen van den katholyken

(43) *DV*, 6 maart 1839, 2a.

(44) *DV*, ibidem, 2c.

(45) *DV*, 17 maart 1839, 2c.

godsdienst, de geboden der regtveerdigheyd, dit alles is verstooten, verworpen, met de voeten getreden! Ah! verbergen wy ons gelaet, beweenen wy onze schande; den belgischen naem is onteerd; de omwenteling is verloochend; den eersten stap tot eene herstelling is gedaen ⁴⁶.

De stemming wordt „eene onbegrypelyke boosheyd, een onvergeeflyke misdaed” ⁴⁷ genoemd. *DV* wil er zich echter nog steeds niet bij neerleggen: „Dit besluit is nog niet uytgevoerd!”, schrijft het, „en de uytvoering zal niet gemakkellyk zyn” ⁴⁸. Wie zal er zich immers mee belasten de Limburgers en Luxemburgers aan Willem over te leveren? Men moet er niet op rekenen dat ze het vrijwillig zullen doen. Inmiddels kunnen de Belgen slechts tegen de afstand protesteren.

Op het einde van het verslag der Kamerzitting van 19 maart publiceert *DV* alle namen van hen die „eenen broedermoordenden JA uytgesproken hebben” en die van hen die „eenen patriotieken NEEN uytgegalmd hebben”, eraan toevoegend dat Gendebien, toen zijn naam werd genoemd, antwoordde: „NEEN, 400.000 mael NEEN. Eenen NEEN voor elken Belg die men gaet slagtofferen” ⁴⁹.

Steeds in hetzelfde met rouwband omgeven nummer drukt *DV* als feuilleton een „Vaerwel” in verzen van een Limburger, die zich aan Holland niet wil overleveren en het land verlaat. In het eerstvolgende nummer volgt nog een achtstrofige „dichterlyke uytboezeming”, gericht tot de Limburgers en Luxemburgers en getekend C.F. Houtendirck. Ter illustratie hier de vierde strofe:

Maer neen! het is U niet gegeven,
Om met de Belgen in een land
In nauwe liefde saem te leven
In 't zelfde heylig vaderland;
De vremde vorsten zyn gekomen
Zy hebben U het heul ontnomen,
En wierpen U terug, den vreedden dwingeland ⁵⁰.

Dat ook de senaat zich ten voordele van de afstand zal uitspreken, kan *DV* niet ontkennen. Alleen hoopt het blad dat de meerderheid niet zo vernederend zal zijn als in de Kamer ⁵¹. Weer publiceert *DV* de namen van hen die op 26 maart voor en tegen stemden ⁵². Zijn voorspellingen zijn somber:

(46) *DV*, 22 maart 1839, 1a.

(47) *DV*, ibidem, 1b.

(48) *DV*, ibidem, 2a.

(49) Volgens Th. Luykx, *Op. cit.*, blz. 83 zou hij in feite gezegd hebben: „Non, 380.000 fois non, pour les 380.000 Belges que vous sacrifiez à la peur”.

(50) *DV*, 24 maart 1839, 1b.

(51) *DV*, 27 maart 1839, 2a.

(52) *DV*, 29 maart 1839, 3b.

Hetgeen men als het eynde onzer moeilykheden beschouwd heeft, zal het begin worden van nog zwaerdere moeilykheden ; den afstand, dien vreedten, dien boozen afstand, die het zoogezeyd geluk van Belgien moest verschaffen, dien afstand gaet de bron van ontelbare moeilykheden worden ⁵³.

Op 19 april 1839 worden te Londen de definitieve teksten van het verdrag ondertekend. *DV* kan zich natuurlijk daar niet over verheugen. Het vat nog eens zijn houding samen en besluit :

Heden mogen wy zonder schrik en zonder knaging van geweten onze zending voortzetten. Harde waerheden, wel is waer, hebben wy met eene vlaemsche rondborstigheyd aen het gouvernement toegestierd ; kwellende verwytingen zyn ons ontrukkt wanneer wy de eer, den roem, en de toekomst van ons geliefd vaderland in de waeg gesteld zagen, doch, kon men genoegzame sterke woorden vinden om het vraekroependste der schelmstukken te schandvlekken? Om de miskende regtveerdigheyd, de met voeten getrappelde zedelykheyd, en den gekrenkten godsdienst te betreuren? ⁵⁴

DV blijkt dus in de eerste tien jaar van zijn bestaan consequent te zijn gebleven in zijn oorspronkelijke anti-Nederlandse houding. Het kant zich heftig tegen elke afstand van grondgebied en tegen, wat het noemt de „zielverkoopery” van 360.000 mensen. Voortdurend doet het een beroep op het nationaal gevoel, roept op tot eenheid en strijd, en volhardt in deze onmiskembare oorlogszuchtige houding tot deze laatste na de ondertekening in 1839 door alle partijen van het verdrag der XXIV artikelen geen reden van bestaan meer heeft.

(53) *DV*, 24 maart 1839, 2c. Een eerste moeilijkheid ziet het blad in het onpopulair worden van de koning.

(54) *DV*, 24 april 1839, 2a.